

5

Lecția de **ISTORIE**

- **Teorie**
- **Aplicații**

Unitatea I • ALFABETUL ISTORIEI – RECONSTITUIREA TRECUTULUI

4

1. Izvoare istorice	4
2. Perceperea timpului și a spațiului	6
• Recapitulare	8
• Evaluare	9

Unitatea II • PREISTORIA

10

1. Primii oameni	10
2. Revoluția neolică	12
3. Inventarea metalurgiei	14
• Recapitulare	16
• Evaluare	17

Unitatea III • ORIENTUL ANTIC

18

1. Mediul natural și viața cotidiană	18
♦ Studiu de caz. Orașul-stat Babilon	20
♦ Studiu de caz. Temple și piramide	21
2. Popoare și civilizații pe harta Orientului Antic	22
♦ Studiu de caz. Chinezii	24
♦ Studiu de caz. Evreii	25
3. Inventarea scrierii – de la pictograme la alfabet	26
♦ Studiu de caz. Epopaea lui Ghilgameș	28
♦ Studiu de caz. Codul lui Hammurabi	29
• Recapitulare	30
• Evaluare	31

Unitatea IV • CIVILIZAȚIA GREACĂ ȘI SINTEZA ELENISTICĂ

32

1. Mediul natural și ocupările grecilor	32
♦ Studiu de caz. Ceramica: între utilitate și artă	33
2. Adevăr și legendă	34
3. Polis-ul. Atena și Sparta	36
♦ Studiu de caz. Histria, Tomis și Callatis	37
4. Războaiele grecilor	38
♦ Studiu de caz. Bătălia de la Maraton	40
♦ Studiu de caz. Acropola ateniană	41
5. Alexandru Macedon și civilizația elenistică	42
6. Frumos și cunoștere în lumea greacă	44
♦ Studiu de caz. Moștenirea lumii grecești	46
♦ Studiu de caz. Jocurile Olimpice în Antichitate	47
• Recapitulare	48
• Evaluare	49

Unitatea V • LUMEA ROMÂNĂ

50

1. Fondarea Romei: istorie și legendă	50
2. Statul roman	52
3. Viața cotidiană în lumea romană	54
♦ Studiu de caz. Armata romană	56
♦ Studiu de caz. Orașul și monumentele publice	57
♦ Studiu de caz. Colosseum și gladiatorii	58
♦ Studiu de caz. Pompei	59
♦ Studiu de caz. Zeii romanilor. Templele	60
♦ Studiu de caz. Creștinismul	61
4. Romanizarea	62
• Recapitulare	64
• Evaluare	65

Unitatea VI • GETO-DACII

66

1. Getii și dacii	66
2. Burebista și Decebal. Războaiele daco-romane	68
• Recapitulare	70
• Evaluare	71

Unitatea VII • CIVILIZAȚIA ISLAMICĂ

72

Apariția și expansiunea Islamului	72
• Recapitulare	74
• Evaluare	75

Unitatea VIII • EUROPA MEDIEVALĂ

76

1. Formarea popoarelor europene. Etnogeneza românească	76
2. Europa creștină în mileniul I	78
♦ Studiu de caz. Creștinarea francilor. Carol cel Mare	80
♦ Studiu de caz. Imperiul Bizantin	81
3. Viața cotidiană în Evul Mediu	82
♦ Studiu de caz. Domeniul feudal	83
♦ Studiu de caz. Orașul medieval – spațiu al libertății	84
♦ Studiu de caz. Cavalerism și onoare	85
♦ Studiu de caz. Cruciajede	86
♦ Studiu de caz. Catedrale și universități	87
4. Statele medievale: Franța, Anglia, Imperiul Romano-German	88
♦ Studiu de caz. Lumea românească și statele medievale în secolele XIV-XV	90
♦ Studiu de caz. Diversitatea culturală în lumea românească: Brașov și Cluj	91
• Recapitulare	92
• Evaluare	93

Evaluare finală 94

1. Izvoare istorice

De reținut!

- ✓ **Istoria**, ca știință, este un domeniu al cunoașterii ce caută să descopere și să explice cum au trăit oamenii și cum s-a dezvoltat societatea umană, de la începuturi până în zilele noastre.
- ✓ Faptele istorice pot fi cunoscute cu ajutorul izvoarelor (surselor) istorice. Acestea cuprind diferite obiecte, unelte, arme, documente, opere de artă, legende, amintiri ale oamenilor care au fost martori la anumite evenimente din trecut etc. Izvoarele istorice sunt clasificate, în principal, în două categorii: *scrise și nescrise*.

Activitate individuală

- 1 Științele auxiliare ale istoriei contribuie la descoperirea și cercetarea unora dintre izvoarele istorice.
- **arheologia** cercetează urmele trecutului descoperite, de regulă, în pământ;
  - **epigrafia** ne ajută să descifrăm inscripțiile pe piatră, metal sau ceramică;
  - **cartografia** studiază hărțile și evoluția acestora;
  - **numismatica** descifrează tainele monedelor și ale bancnotelor.

Privește cu atenție imaginile și modelul de rezolvare a cerinței, de mai jos. În dreptul fiecărei imagini, notează categoria din care face parte izvorul istoric ilustrat și denumirea științei auxiliare a istoriei care îl studiază.

Model

- Izvor istoric
scris

- Știința auxiliară care îl studiază:
cartografia

- Izvor istoric

- Știința auxiliară care îl studiază:

- Izvor istoric

- Știința auxiliară care îl studiază:

- Izvor istoric

- Știința auxiliară care îl studiază:

2

Cercetările arheologilor sunt deosebit de importante pentru găsirea și studierea izvoarelor istorice, îndeosebi a celor nescrise. El lucrează pe șantiere sau situri arheologice.

Citește mărturia marelui arheolog român Vasile Pârvan, apoi răspunde cerințelor de mai jos.

După cum se înțelege din rămășițele vechi găsite în pământ, dacii au avut sate foarte multe: nu e loc unde să nu găsim cioburi de oale, unelte, săgeți, ciocane și topoare de piatră vechi de patru-cinci mii de ani, iar apoi mai înspre noi, adică de-acum trei-patru mii de ani, unelte și arme de aramă, tot felul de podoabe din același material, ba unele chiar de aur.

(după Vasile Pârvan, *Începuturile vieții romane la gurile Dunării*)

Arheolog cercetând un sit istoric

- Numește poporul menționat de autor.
- Transcrie din text obiectele cele mai vechi indicate de autor.
- Indică trei feluri de materiale din care, potrivit autorului, au fost realizate obiectele amintite în text.

3 Enumera, pe spațiul de mai jos, șase obiecte din cele pe care le utilizezi în viața de zi cu zi care ar putea deveni izvoare istorice. Explică motivele pentru care ai ales obiectele respective.

- a. _____
 b. _____
 c. _____

- d. _____
 e. _____
 f. _____

Aceste obiecte ar putea fi izvoare istorice pentru că:

Activitate de grup

Formați grupe de câte 3–4 elevi. Pornind de la citatele de mai jos, formulați în cadrul grupului o scurtă descriere a istoriei ca știință. Realizați apoi un afiș care să o ilustreze. Expuneți în clasă afișele realizate.

Titus Livius
(istoric roman)
Cunoașterea faptelor omenești va fi rodnică dacă acestea îți vor oferi o pildă luminioasă și te vor învăța ceea ce trebuie să faci pentru dezvoltarea ta și a patriei tale.

Nicolae Iorga
(istoric, scriitor și om politic român)
Eu, când zic Istorie, nu înțeleg istoria unui oraș, a unor provincii, state sau națiuni, ci înțeleg Istoria în totalitatea ei, cu legăturile ei infinite, care trec peste milenii.

Nicolae Bălcescu
(istoric și om politic român)
Istoria este cea dintâi carte a unei națiuni. Într-însa ea își vede trecutul, prezentul și viitorul.

2. Perceperea timpului și a spațiului

Respect pentru oameni și cărți

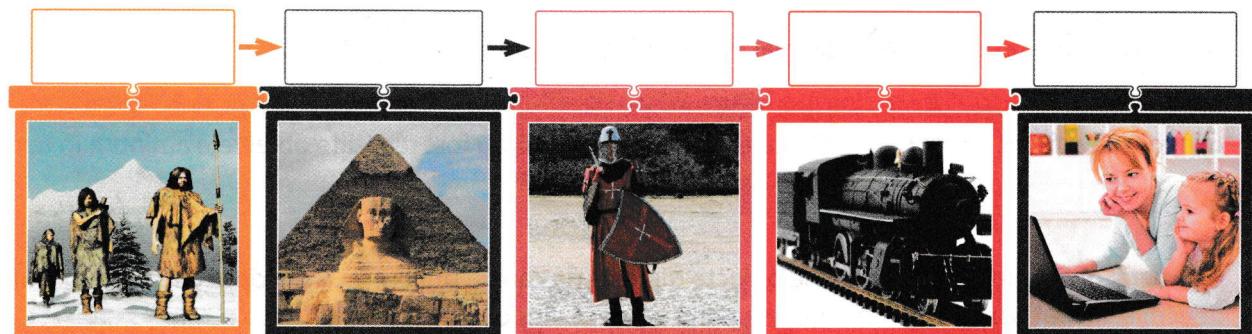
De reținut!

- ✓ Prin periodizare, istoria a fost împărțită în mai multe etape sau durate de timp, numite ere sau epoci istorice.
- ✓ Timpul istoric se împarte în ere, epoci și unități de timp: mileniul (1000 de ani), secolul sau veacul (100 de ani), deceniul (10 ani), anul. Evenimentele istorice pot fi ordonate cu ajutorul cronologiei, știință auxiliară istoriei.
- ✓ Spațiul istoric cuprinde teritoriul pe care se desfășoară evenimente din istorie. El poate fi studiat și înțeles cu ajutorul hărților istorice.

Activitate individuală

- 1 Fiecare dintre imaginile de pe axa timpului, de mai jos, ilustrează câte una dintre cele cinci epoci istorice. Scrie numele epocii respective pe spațiul aflat deasupra imaginii corespunzătoare.

- 2 Lista următoare cuprinde patru evenimente istorice. În dreptul fiecărui este trecut, în paranteză, anul desfășurării lui. Scrie evenimentele în tabelul de mai jos, în funcție de era istorică și de succesiunea lor.

Evenimentele cele mai îndepărtate în timp sunt întotdeauna primele în ordine cronologică!

- Unirea Moldovei cu Țara Românească (1859)
- Întemeierea cetății Roma (753 î.Hr.)
- Bătălia de la Posada (1330)
- Primele Jocuri Olimpice (776 î.Hr.)

A. Era înainte de Hristos (î.Hr.)

B. Era după Hristos (d.Hr.)

- 3** Exemplul din chenarul alăturat îți arată cum poți afla secolul din care face parte un anumit an (o dată istorică).

Pornind de la exemplul dat, precizează căruia secol îi aparține fiecare dintre anii de mai jos.

- a. anul 330 = secolul _____
- b. anul 1595 = secolul _____
- c. anul 1848 = secolul _____
- d. anul 2017 = secolul _____

- 4** Hărțile realizate în cursul istoriei sunt izvoare istorice cartografice.

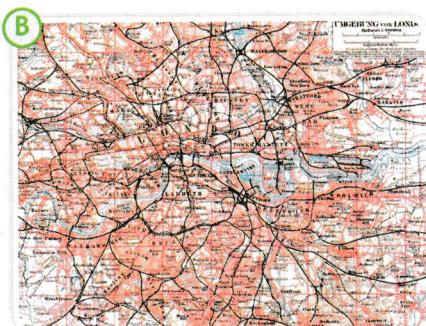
Hărțile istorice prezintă aspecte ale evoluției oamenilor: teritorii ocupate de diferite țări sau popoare, schimbări petrecute în timp în anumite zone, localizarea unor comunități, orașe, bătălii etc.

- a. Pe baza cunoștințelor de istorie și de geografie, completează spațiile libere din dreptul fiecărei dintre hărțile A, B, C cu denumirea corectă selectată din lista de mai jos:

- hartă politică;   ● hartă fizică;   ● hartă istorică locală.

România

Orașul Londra în secolul al XIX-lea

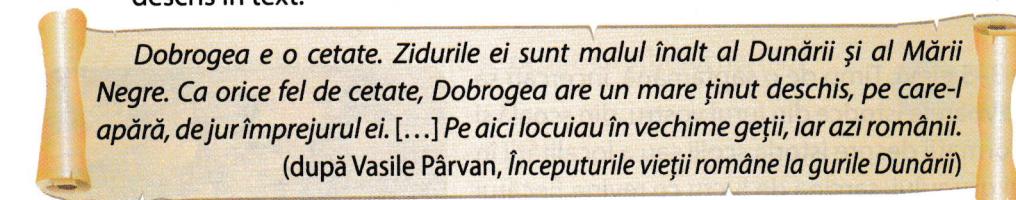

Europa de azi

- b. Citește textul de mai jos. Scrie care dintre cele trei hărți de mai sus ilustrează mai bine spațiul istoric descris în text.

Dobrogea e o cetate. Zidurile ei sunt malul înalt al Dunării și al Mării Negre. Ca orice fel de cetate, Dobrogea are un mare ținut deschis, pe care-l apără, de jur împrejurul ei. [...] Pe aici locuiau în vechime geții, iar azi români.

(după Vasile Pârvan, *Începuturile vieții române la gurile Dunării*)

Activitate de grup

Formați grupe de câte 3–5 elevi. Pornind de la cunoștințele de geografie din clasa a IV-a, alcătuiți un plan simplu al localității în care trăiți. Planul realizat de fiecare grupă de elevi poate fi considerat un izvor istoric? Argumentați-vă răspunsul.

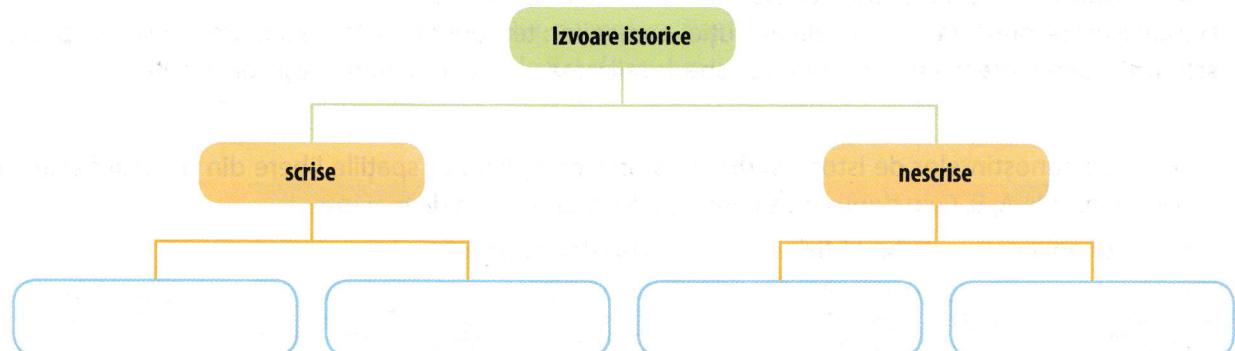
Plan al unei localități (model simplificat)

Știu!

- Să explic importanța istoriei ca domeniu de cunoaștere.
- Să recunosc diferite izvoare istorice.
- Să localizez în timp evenimente istorice.
- Să ordonez cronologic fapte istorice.
- Să utilizez corect noțiuni noi.
- Să deosebesc o hartă fizică de una istorică.

Activitate individuală

- 1** Completează schema de mai jos, scriind, în dreptul fiecărei categorii de izvoare istorice indicate, câte două exemple.

- 2** Transcrie perioadele de timp de mai jos în ordine crescătoare, de la stânga la dreapta, în funcție de durata lor.

Secol

Deceniu

An

Mileniu

Eră

Epocă

--	--	--	--	--	--	--

Activitate de grup

Formați grupe de câte 3–5 elevi. Timp de o săptămână, încercați să descoperiți care ar putea fi izvoarele istorice din jurul vostru, din școală și din comunitate, ce oferă informații despre istoria școlii sau a localității în care trăiți. Stabiliti, în cadrul grupului, sarcina de lucru ce revine fiecărui membru.

- Realizați un album sau un afiș în care să prezentați cel puțin cinci dintre izvoarele istorice identificate și importanța acestora pentru școală sau comunitate.
- La finalul activității grupelor, organizați în clasă o discuție cu tema: **Izvoarele istorice – sursă a cunoașterii istoriei locale.**

Obiecte de epocă

EVALUARE

- 1 Completează enunțul cu noțiunea corectă selectată din lista alăturată.

este știința care studiază evoluția societății omenești, din cele mai vechi timpuri și până în prezent.

- cronologia
- epigrafia
- istoria

- 2 Plasează pe axa timpului epocile istorice care lipsesc.

Preistoria

Epoca Medievală

Epoca Contemporană

- 3 În dreptul fiecărui an de pe listă, înscrie secolul în care se încadrează acesta.

Anul	Secolul
602	
1775	
1821	

- 4 Privește imaginea. Aceasta reprezintă o hartă a Insulelor Britanice, publicată în anul 1564. Bifează răspunsul corect pentru fiecare dintre enunțurile de mai jos.

- A. Harta din imagine reprezintă un izvor istoric:

- a. nescris;
 b. scris.

- B. Harta a fost realizată în secolul:

- a. al XIV-lea;
 b. al XV-lea;
 c. al XVI-lea.

- C. Știință auxiliară istoriei care se ocupă cu studiul hărților se numește:

- a. arheologie;
 b. cartografie;
 c. numismatică.

- D. Harta din imagine poate oferi informații:

- a. istorice;
 b. literare;
 c. epigrafice.

Exercițiul	Punctaj pentru rezolvare corectă	Punctaj obținut
1	1 punct	
2	1 punct	
3	3 puncte	
4	4 puncte	
	Din oficiu: 1 punct Fiecare răspuns corect: 1 punct Punctaj maxim: 10 puncte	Total: _____

1. Primii oameni

De reținut!

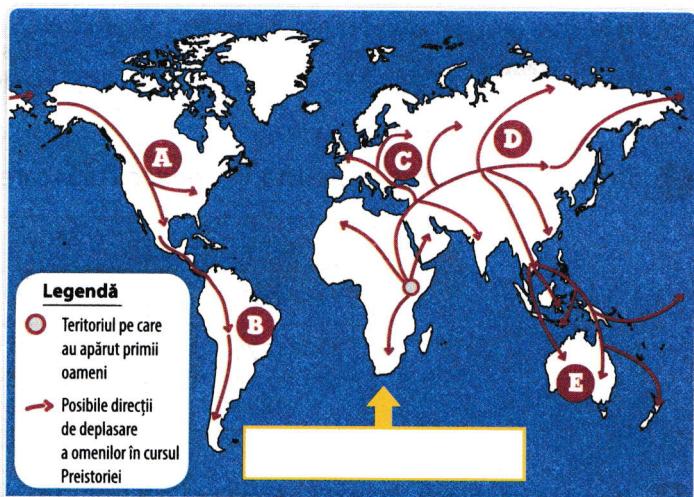
- ✓ Odată cu apariția oamenilor a început Preistoria umanității.
- ✓ Preistoria a fost cea dintâi și cea mai îndelungată dintre epociile istorice.
- ✓ În Preistorie, oamenii s-au adaptat la condițiile oferite de mediul natural.
- ✓ În funcție de materialele principale utilizate de oameni pentru realizarea uneltelor și armelor, Preistoria a fost împărțită în Epoca Pietrei și Epoca Metalelor.

Activitate individuală

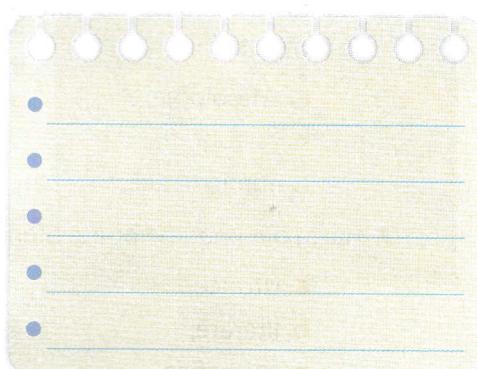
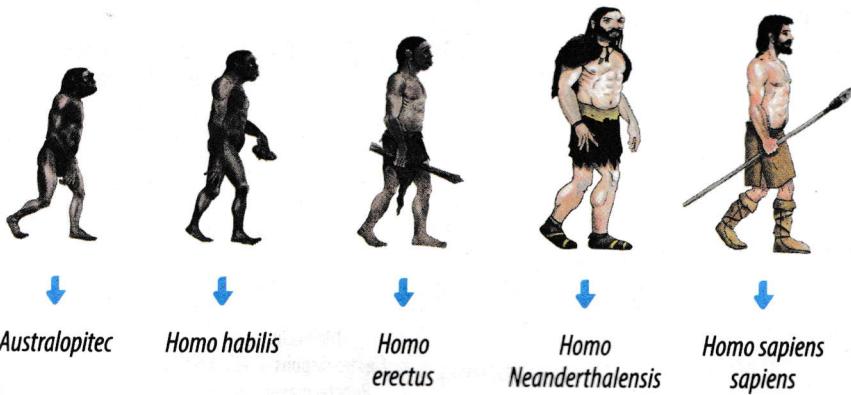
- 1 Privește harta, apoi răspunde cerințelor de mai jos. Cunoștințele de geografie îți pot fi de ajutor!

- Primii oameni au apărut pe continentul numit _____. Scrie numele acestuia pe hartă.
- Primii oameni s-au răspândit, cu timpul, pe alte continente. Scrie în tabelul de mai jos numele continentelor notate pe hartă cu literele A–E.

Literă	A	B	C	D	E
Numele continentului					

- 2 Privește imaginile de mai jos, care ilustrează dezvoltarea speciei umane, de la strămoșul îndepărtat – *australopitecul* – la omul zilelor noastre, *Homo sapiens sapiens*. Scrie pe lista de mai jos 3–5 cauze care, în opinia ta, au determinat evoluția oamenilor în Preistorie.

3 Citește cu atenție textul, privește imaginea, apoi răspunde cerințelor.

Nimeni nu știe cum au reușit oamenii să aprindă primul foc și nici cât timp le-a trebuit oamenilor preistorici pentru a înțelege cum să obțină și pentru ce să utilizeze focul. Probabil că, la început, și-au dat seama că lovind două pietre una de celalaltă săr scânteie, cu care pot să aprindă flacăra. Știm însă că au reușit să obțină focul și să se folosească de el, făcând astfel primii pași către dezvoltarea omenirii.

(Karel Sklenar, *Viața în preistorie*)

- a. Rezumă într-un enunț conținutul textului.
-
-

- b. Transcrie din text modul probabil în care primii oameni au reușit să obțină focul.
-
-

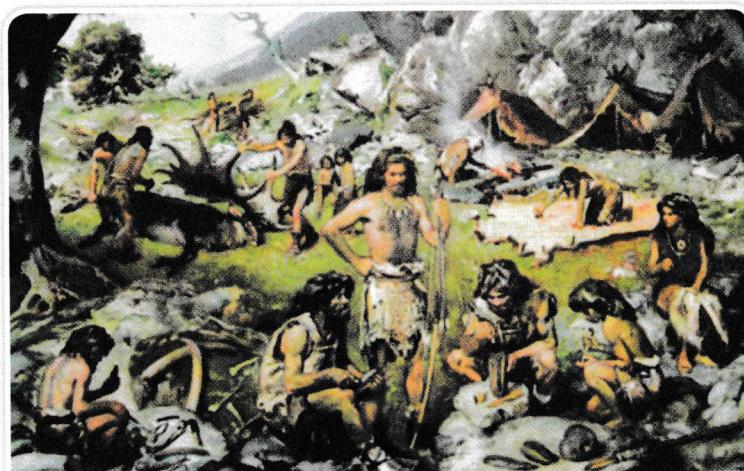
- c. Exprimă-ți opinia privind importanța focului pentru dezvoltarea societății omenești.
-
-

Activitate de grup

Formați perechi sau grupe de câte 3–4 elevi. Priviți cu atenție imaginea de mai jos. Imaginea vă va suna jurnaliști și urmează să realizați un articol pentru o revistă de istorie, care să descrie viața primilor oameni. Pornind de la imaginea indicată, scrieți un text de aproximativ 150 de cuvinte cu titlul: **O călătorie în Preistorie**.

Prezentați în fața clasei textele scrise în cadrul fiecărei grupe de lucru.

Așezare preistorică (reconstituire)